

- (א) ר"מ (ג, ב, א) [שם ע"ש],
- (ג) מנחות ס"ח,
- (ד) עירובין ל"ג ר"מ ל
- מנחות ס"ח (ט) ר"מ מ"ז,
- (ו) [אמר פרק טו],
- (ז) [בבבאי של קלאים פ"ג],

תורה אור השלם

1. ונתתה בקפך וצרת הפסך בידך והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך בו;
 2. כי אעלה ארצה לך ומביתך ארפאך באם ה' כי נדחה קרא לך ציון היא דרש אף לך;
- ירמיהו ל' ז'

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וביקש לו וכו' צמח הוה חזן כ"ל ומי ולא לקמור נמקם;

מוסף רש"י

בראשונה היה לולב ניטל במקדש שבעה. לכניס ושמתם לפני ה' אלהים שבעת ימים, ובמדינה יום אחד. לכניס ולקמם לכס ביום הראשון (ד"ה ג'). ושיהא יום הנף כולו אסור. יום הנפת עומר כולו אסור לאכל בו חמץ, ומתאריכות משאית מרח מורה, כדאמרין צמחות (ס"ח). כתוב אחד אומר, ועלם היום הזה, ומחב אחד אומר, עלם היום הזה, ויהיטב וגו' הא כילד צומן הביט עומר מתיר וצומן שאין עומר עלם היום מתיר (ד"ה ז'). מ"ט. גור עליה (ש"ס). דאיבני אימת. שיהא לו לחם בשש עשר לך (ש"ס). הרי התיר האיר מורה. דהא לא היה מנחם (ש"ס). אלא דאיבני בחמיסר. שהיה שהות לקצור צמחא יו"ט ולהביאו למחר כדלמנו (ש"ס). מחצות היום ולהלן תשתרי. השמא ולא לגזור עליה כרי יומן אלא עד חצות היום וזו מנה מורה יבנה ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו מחצות היום ולהלן השמא מני ניטלו שפיר אכלנו ואפילו הרחוקים מירושלים שלא ראו הקריבה יום להם לטמון דודאי קרב כנר, דאמר מר הרחוקין היו מותרין צומן הביט מחצות היום ולהלן כו' (ש"ס). לא צריכא דאיבני בליליא אי נמי סמוך לשקיעת החמה. ר' יוחנן חושש לשמא יבנה סמוך לשקיעת החמה או צליל ששה עשר בחצי הלילה או סמוך לקצור שלל הא שאת לקצירתו והבטו בצבוב של קלאון וטחינתו והקדמו וקריבתו עד חצות, ואי הוה רגילי למיכל חדש מחצות היום צומן היה, חזי למיכל מני ההוא יומא הכי ועבדי אסורא. ולא תאמר הכי משמכת לה דאיבני צמחין ביו"ט והאיבני צלילא והא קיימא לן צמכת שבעות (טו) דאין צמחין לא ביו"ט ולא צלילה. הני מילי בנן צדי אדם, אבל בנן העמדי ללא צדי שמים הוא (ד"ה ש"ס). בשישת ר' יהודה אגרה. דלמר מן המורה אסור כל היום צומן בליל דקסברי על ועד צליל (ש"ס).

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

מ"א.

עין משפט נר מצווה

צורכים. שאין מגדלים מהם וולדות ואפ"ה גזרו רבנן אטו נקבות: **אמר רב אשי מחלוקת.** דרבי אלעזר ורבי יוחנן: **צפרי ראשון.** צפירות שביעית הוא דא"ר אלעזר דרך חילול לא משום דדריש סמוכין: **פרי שני דמי שביעית:** והא דניחא. צברייתא דמסייע ליה: **לקח לקח.** צכולהו צין צפרי ראשון צין צדמיו דקמני לקח צבשר יין ולא קמני חילל צשר צין: **אידי דסיני רישא לקח.** דאיירי צפרי עממו: **וביקש ליקח לו חלוק.** ואינו יכול להתורה אמרה לאכלה צתוך הזמן (א) ולא לטמורה וזה מתקיים לשנה הבאה: **הרגיל אלנו.** שמתוך כך יעשה לו חפצו: **וחזור ואומר לו.** לתנוני: **הרי פירות הללו.** שמכרת לי שהיו של חולין ונכנסו לקדושת שביעית נתונים לך צמנתה ואוכל אדם צפריים והטנוני אומר לו ואני נותן לך סלע חולין זה שיצא לחולין צמנתה וצא ולוקח מאותו סלע כל מה שיצאה והטנוני יאכל הפירות צמורת שביעית: **והא גהא.** דהא סלע פרי שני הוא דמי שביעית וקמני דלרין ליקך אכל חטוני ולהוציאו לחולין דרך מקח וממכר אלמא צפרי שני נמי איכא מאן דפליג דלא הוה סגי צדך חילול למה ילך אכל חטוני יקח פירות חולין שיש לו צביטו שה סלע ויחללנו עליהם ויאכלם צמורת שביעית: **אלא.** אי אמתר דרז אשי הני אמתר: **מחלוקת צפרי שני.** צהא הוא דאיכא למאן דשרי דרך חילול אכל פרי ראשון כו': **והא דקפני.** צברייתא דמסייע לרי יוחנן אמת שביעית ואמת מעשרות ממחללין אלמא שביעית עממה דרך חילול: **מעשר מעשר ממש.** צמניה וכו' יש לומר שהמעשר עממו יחלל על צמניה חיה ועוף: **והכסוי.** ונתמה צכסך וצרת דאין מתחלל אלא על המטבע דבר שיש עליו צורה: **באתה צמקדש צבטה.** כדדשינן צמ"כ (כ) מושמתים לפני ה' אלהים שבעת ימים (ויקרא כג) ולא צבצולין ו' ימים: **צמדינה.** צירושלים שאף הוא צבצולים: **ושיהא יום הגף.** של עומר דהיינו ט"ו צניסן כולו אסור צחדש ובעוד המקדש קיים משקרב העומר היו אולכין חדש צו ציום כדכתיב (שם) עד הביאכם וצחצח הביט מותר מן המורה משאית המורה כדלמאר צמנחות (דף ס"ח). כתוב אחד אומר עד עלם היום הזה דהיינו האיר הביאכם וצומן צוליא עומר עד עלם וצכר רבן יוחנן צן זכאי עליהם כל היום כדמפרש בעמא צגמרא: **גב' מהרה יבנה בית המקדש.** ויחזור דבר לאיסורו צשתא קרינא ציה עד הביאכם ואי הוה נהיגי צחורצבו לאכול צהאיר מורה כדן מורה אחיא למיכל נמי צבניינו ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו כו': **דאיבני אימת.** הך חששא דחיישין למהרה יבנה אימת תגמור המלאכה דאיכא למיחש לאיסור חדש כל היום דלאצטרין לרצן יוחנן צן זכאי למיכר השתא כל היום משום סירכא דההוא יומא: **אי נימא דאיבני צשיסר.** שלא צבנה עד יום ט"ו עממו:

בזכרים אבל בנקבות דברי הכל על שחוטין מתחללין על חיון אין מתחללין גזרה שמא יגדל מהן עדרים אמר רב אשי מחלוקת בפרי ראשון אבל בפרי שני דברי הכל בין דרך מקח בין דרך חילול והא דקתני לקח לקח איירי דתנא רבינא ארבי אשי מי שיש לו לקח איתביה רבינא ארבי אשי מי שיש לו סלע של שביעית וביקש ליקח בו חלוק כיצד יעשה ילך אצל חטוני הרגיל אצלו ואומר לו הן לי בסלע פירות ונותן לו וחזור ואומר לו הרי פירות הללו נתונים לך במתנה והוא אומר לו הא לך סלע זו במתנה והלה לוקח בהן מה שירצה והא הכא דפרי שני הוא וקתני דרך מקח אין דרך חילול לא אלא א"ר אשי מחלוקת בפרי שני אבל בפרי ראשון ד"ה דרך מקח אין דרך חילול לא והא דקתני אחד שביעית ואחד מעשר שני מאי שביעית דמי שביעית דאי לא תימא הכי מעשר מעשר ממש והא כתיב וצרת הכסף בידך אלא דמי מעשר הכא נמי דמי שביעית: **באתה** ^ב צבראשונה היה לולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד צמשחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש ושיהא יום הנף כולו אסור: **גב' מנא לן דעבדינן זכר למקדש א"ר יוחנן דאמר קרא** ^ב כי אעלה ארובה לך וממכותך ארפאך נאם ה' כי נדחה קרא לך ציון היא דורש אין לה דורש אין לה מכלל דבעיא דרישה: ושיהא יום הנף: **מ"ט מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מורה השתא נמי ניכול ואינהו לא ידעו דאשתקד דלא הוה בית המקדש האיר מורה התיר השתא דאיכא בית המקדש עומר מתיר דאיבני האיר מורה אלא דאיבני בחמיסר מחצות היום ולהלן תשתרי דהא תנן ^א ההרחוקים מתעצלים בו לא צריכא דאיבני בליליא אי נמי סמוך לשקיעת החמה (אמר) רב נחמן בר יצחק אמר רבן יוחנן בן זכאי בשישת ר' יהודה אמר דאמר ימן התורה הוא אסור דכתיב עד**

דאפילו למ"ד פרק זה צורך (סנהדרין דף כה. וס) אימתי דרבי יהודה לפרש וצמנה לחלוק היינו דוימנין צמנה לחלוק ומ"מ דוימנין נמי היינו לפרש והא דאמרין צהגזול קמא (צ"ק דף טו: וס) גבי מעות מעשר שני מעות של צבל והס צבצל למאי חזו ומשני דצבין ציה צמנה ומסיק לה התם היינו כרבי מאיר דשרי אפילו לכתילה אי נמי אפילו כרצנן והתם דלא אפשר צענין אחר ולפי מה שפ"י דר' מאיר שרי אפי' לכתילה לא יתכן מה שפירש צקונטרס פרק הוצב (צ"מ דף נה:): דגבי דמאי מחללין אותו כסף על נחשת נחשת על הפירות ויחזור ויפדה את הפירות דדוקא כך צריך לעשות ולא מעלם לירושלים והכא אשכחן דשרי ר"מ דמאי לחלל על הפירות לכתמילה ולא צלצד שיעלו ויאכלו צמקוס שלל דכדי עדין משחזור ויפדה את הפירות:

פירות הללו נתונים לך במתנה. צהדיא קמני צירושלמי דשביעית צסוף פרק שמיני והטנוני אומר לו הרי סלע נתון לך צמנתה ובענין אחר לא סגי ודייק דדרך חילול אינו מדלח חילל הטנוני לכתמילה סלע של צעל הביט על פירותיו שלל דדרך מקח וממכר: **וישיהא יום הנף בואו אסור.** הרצה תקנות מיקן רבן יוחנן צן זכאי אלא הך תרמי מיקן יחד להכי תני הכא יום הנף אגב גמרא ומימה דצמנחות פרק רבי ישמעאל (דף ס"ח). לא תני הך דלולב אגב ההוא דיום הנף וצפרק צמרא דר"ה (דף ז'). תניא הך תרמי ועוד תקנות עוצב דתקון: **דאשתקד לא הוה בית המקדש האיר המורה הוה מתיר.** ואפילו לרבי יהושע דלמר שמעמי שנתקריצין אף על פי שאין צית צפ"ק דמגילה (דף י'). הני מילי כשיש מוצח צנוי אכל צלא מוצח לא צדמוכח צצומים פרק קדשי קדשים (דף ס. וס) דלמזח שנפגס כל הקדשים שנשחטו שם פסולים ואין אולכים צגינן שירי מנחה ולא קדשי קדשים ואפילו קדשים קלים:

אי נמי סמוך לשקיעת החמה דחמיסר. שלא יוכלו להתעסק צעומר צתחילת לילה ולא יספיקו להקריבו קודם חצות למחר וי"מ דמימרי צערב צ"ט סמוך לשקיעת החמה ולא יכול לצקר צי"ט מהיכן יקצרו את העומר והיכן מגלות וקופות ושגש עשרה נפה וכלי שרת צדרים הצריצין לעומר כדמנן צמנחות פ' י"ט ישמעאל (דף טו:): דאי סמוך ולקחת

הרי הסור האיר המורה. ושפיר קאכלי דהואלי דהאיר המורה ואין מקדש צנוי אשתרי ליה צחדש: **אלא דאיבני צחמיסר.** או קודם לכן דכי מטא שיתסר לא המיר האיר המורה שהרי המקדש צנוי הלכך אכלי איסורא וגור ריצי' השתא משום ההוא יומא: **מחצות היום ולהלן צשיסר.** השתא דאי נמי אכלי ההוא יומא מחצות היום ולהלן כסירכא דמעיקרא נכלי וליכא איסורא דודאי קרב העומר: **דסנן.** צמסכת מנחות (ש"ס): הרחוקים מירושלים לא היו רואין ולא היו שומעין שעת הקרבת העומר: **מוסרין.** צחדש: **מחצות היום ולהלן.** לפי שידועים שאין צ"ד מתעללים צו מלהקריבו קודם חצות: **לא צריכא דאיבני צליליא.** כלומר לשמא יבנה צליליא חייש ולא יהו פנויים לקצור העומר עד סמוך ליום יש עורח הרצה צעומר שהיו מייצבין אותו ^א בצבוס של קלאים וצוברין אותו שיוצו מימיו וטוחנין אותו צרחים של גרוקות ומניפין אותו צי"ג נפה צבסה צדקה כדאמרין התם וזה שלא יוכלו להתעסק צו מתחילת לילה לא יספיקו להקריבו למחר קודם חצות: **אי נמי.** דאיבני צחמיסר סמוך לשקיעת החמה והיא היא. ואי קשיא דצלילה אינו צבנה דקיי"ל צשבעות (דף טו:): דאין צנין צית המקדש צלילה דכתיב וציום הקים ולא צחמיסר שהוא א"ט דקיי"ל צשבעות (ש"ס) דאין צנין ציה דוחה י"ט ה"מ צנין הצנוי צדי אדם אכל מקדש העמיד שאנו מנפין צנוי ומשוכלל הוא יגלה ויצא משמים שגא' (שמות טו) מקדש ה' כונו ידך: **צשעים ר' יהודה.** אותה שיעה שהיה ר' יהודה שהיה מתלמידיו דורש אחריו דרש גס הוא צמינו: **עד**

קד א מ"י פ"ו מלכות שמיטה הלכה ח: קח ב מ"י פ"ו מלכות לולב הלכה יג קמג עשין מד יטושי' א"ח סי' מרנא סעי' א': קו ג מ"י שם הל' טו [טושי' ע"ש]: קו ד מ"י פ"ו מלכות אטורות הלכה צ סמג לאון קמב טושי' ע"ח סי' מרנא סעי' י טושי' י"ד סי' רלג סעיף א': קח ה ו מ"י שם הל' צ:

רבינו הגנאל

ואסיקנא דמחלוקת ר' יוחנן ור' אלעזר ברמי פירות שביעית, שחן פרי שני. ושמינין לה מיהא דתניא מי שיש לו סלע של שביעית, פ"י סלע שלקחה ברמי פירות שביעית, וביקש ליקח בה חלוק, כיצד עושה הולך אצל חטוני הרגיל אצלו ואומר לו תן לי בסלע זו פירות ונותן לו, וחזור ואומר לו, הרי פירות הללו שקניתי ממך נתונין לך במתנה, וחטוני אומר הרי סלע זו נתונה לך במתנה, והלה אומר הרי פירות הללו מחללין על פירות שיש לי בביתו, ולוקח בסלע זו מה שירצה. הנה הסלע של שביעית כמו פרי שני, וקמני דרך מקח אין דרך חילול לא, כמאן כ"י אלעזר. אלא אם תאמר מחלוקת בפרי ראשון, אבל בפרי שני דברי הכל אפי' (ר) [ב]דרך חילול, הוא לא כ"י יוחנן ולא כ"י אלעזר, אלא ש"מ מחלוקת בפרי שני, ואי קשיא לך הא דתניא אחד שביעית ואחד מעשר שני מתחללין, מאי שביעית דמי שביעית הן. מרקתני מעשר שני בהדיה, וכי מעשר שני מתחלל בהמה, והלא אינו מתחלל אלא בכסף שיש עליו צורה, אלא ברמי מעשר, שביעית נמי ברמי שביעית. פ"סקא משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל כל שבעה במדינה וזכר למקדש ששאר דורש אף לה, מכלל דבעיא דרישה. ושיהא יום הנף כולו אסור לאכול בביסכת ראש השנה.